

Araştırma Makalesi

Mitolojik Anlatıda Kadın ve Aile: André Lefevere'in Yeniden Yazım Modeli Doğrultusunda Kültürlerarası Çeviri İncelemesi

Women and Family in Mythological Narratives: A Cross-Cultural Translation Study Based on André Lefevere's Rewriting Model

Aliye GENÇ¹

1 Dr.Öğr.Üyesi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi, aliyeocal@gazi.edu.tr

Öz: Mitolojik eserler toplumların kolektif hafızasını, kozmik ve toplumsal düzenini gözler önüne seren en eski anlatılardır. Bu çalışmada bu düzen içerisinde cinsiyet ideolojisi ve aile yapısını inceleme noktasında çeviri disiplinine başvurulmuştur. Çeviri eylemi geçmişten günümüze farklı diller arasında köprü olma özelliği ile kültürel aktarıma hizmet etmektedir. Çalışma Babil mitolojisinde geçen kadın ve aileye dair ifadelerin erek dil Türkçeye nasıl aktarıldığı probleminden yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu doğrultuda kadın temsilleri ve aile temalarının çevirilerinde çeviri yoluyla ortaya çıkan anlam kaymalarını, ideolojik dönüşümleri ve kültürel uyarlamaları ortaya koymak amaçlanmıştır. Aynı zamanda söz konusu araştırma çevirinin mitolojik anlatılarda çağdaş inanışları nasıl dönüştürdüğüne de vurgu yapmayı hedeflemektedir. İngilizce eserdeki *kadının toplumsal konumu, eş ve annelik rolü gibi örnek ifadeler* dair kadın temsilleri tespit edilmiştir. Bu ifadelerin Türkçeye aktarımları nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi ile gerçekleşmiş, karşılıklı çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir. Bu analizlerde André Lefevere'in *yeniden yazım kuramı*na ve Venuti'nin *yerleştirme ve yabancılaştırma* stratejilerine başvurulmuştur. Alan yazında mitolojik figürlerin çeviri alanında cinsiyet temsili ile analiz edilmesi oldukça sınırlı bir alanı temsil etmektedir. Bu yönü ile de önem arz eden çalışmada yapılan çeviri analizleri neticesinde kadın figürlerinin erek dil ve kültür normlarına uygun bir şekilde yeniden yapılandırıldığı, çevirmen tercihlerinde kültürel uyarlamaların ön planda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji çevirileri, kültürel aktarım, yeniden yazım, babil mitolojisi

Atıf: Genç, A. (2026). "Mitolojik Anlatıda Kadın ve Aile: André Lefevere'in Yeniden Yazım Modeli Doğrultusunda Kültürlerarası Çeviri İncelemesi". *Edebî Eleştiri Dergisi*. 10(1): 262-276.

DOI: 10.31465/eeder.1836415

Geliş/Received: 05.12.2025

Kabul/Accepted: 24.02.2026

Yayın/Published: 25.03.2026

Abstract: Mythological works, as the earliest narratives, reflect societies' collective memory as well as their cosmic and social order. This study draws on translation studies to examine gender ideology and family structure within this framework. Translation is approached as a means of cultural transmission that bridges past and present languages. The research examines how expressions related to women and family in Babylonian mythology are translated into Turkish, to identify shifts in meaning, ideological transformations, and cultural adaptations that emerge in the process. It also highlights how translation reshapes contemporary perceptions embedded in mythological narratives. In the English source text, representations of women were characterized by their social positions, roles as wives, and motherhood. These elements were analyzed in their Turkish translations through descriptive content analysis and reciprocal analysis. The study is theoretically grounded in André Lefevere's rewriting theory and Venuti's strategies of domestication and foreignization. Given the limited research on gender representation in mythological translation, this study contributes to the field by demonstrating how female figures are reconstructed within the target language and culture.

Keywords: Mythology translations, cultural transmission, rewriting, babylonian mythology

Extended Abstract

Mythological narratives are among the earliest works that shed light on humanity's early periods, reflect the collective unconscious, and reveal societies' cultural values. These narratives, in addition to being ancient teachings, also contain information about social order, family, and gender roles. Translation is one of the primary tools humanity uses to understand what is different from itself. Translation represents an important field of study in understanding these works, which are common products of human history. This discipline facilitates the transfer of research data across languages. At this stage, the role of translation in cultural transfer comes to the fore. The translation of mythological texts is a challenging area in translation studies, particularly in conveying cultural, linguistic, and symbolic layers.

The research in question is based on the work *Babylonian Religion and Mythology*, written by Leonard William King and published in 1903. This work, selected as the source text, draws upon statements regarding women and the family. It examines representations of women in the sections on love and marriage, civilization, domestic violence and loving relationships, and death, using examples that address women's social status, their roles as wives and mothers, and their quest for power and independence. These examples, selected from the source work, were examined in relation to their counterparts in the target work, *Babylonian Mythology: Mesopotamian Legends and Beliefs*, translated into Turkish by İnönü Korkmaz and published in 2023 as part of Maya Yayınları's Mythological Books Series. André Lefevere's theory of rewriting was applied to the transfer of these texts into the target language, which was examined through comparative analysis. The multidimensional and culturally rich nature of mythological texts influenced the choice of this theory. Lefevere argues that translation is a practice of rewriting. This study aims to reveal the translator's translation choices regarding expressions related to women and family. In mythology translations, translators must consider the cultural knowledge and expectations of the target audience. In this regard, Venuti's strategies of domestication and foreignization were also employed in the study to assess translator preferences. The research was developed to examine how expressions related to women and family in Babylonian mythology are conveyed in Turkish. The main problem is as follows:

1. What approach did the translator adopt in conveying expressions related to women and family?
2. Did the translator adopt an approach to the target language and culture as proposed by André Lefevere's rewriting model?

Furthermore, the study is significant in that it combines Lefevere's rewriting theory with Venuti's strategies of domestication and foreignization within the discipline of mythology. Regarding the study's limitations, only ideological transformations will be examined, drawing on the concepts of ideology, poetics, and patronage proposed by Lefevere in his rewriting model. Since the variables of poetics and patronage would broaden the scope of the research, the study has been limited to an ideological approach. Specifically, this study aims to determine whether translator preferences are shaped by the norms of the target language and culture or by the characteristics of the source language and culture, and to conduct this examination through descriptive content analysis.

In this study, which focuses on the cultural transmission of a mythological narrative, the aim is not to assess the myth's accuracy but to examine the cultural representations of women and family within this narrative in relation to translation strategies. Therefore, the findings are expected to represent not the "original meaning" of the myth, but the image of women and family recreated through translation.

This study, which examines the theme of women and family from a translation studies perspective through the lens of mythological narratives, is based on the original English source work on Babylonian mythology and its Turkish translation. The source work selected for the research is *Babylonian Religion and Mythology*, written by Leonard William King and published in England in 1903. The work consists of six chapters. The work comprises 244 pages, and the online PDF version was used. The target work is the work titled *Babil Mitolojisi Mezopotamya Efsaneleri ve İnanıları (Babylonian Mythology: Mesopotamian Legends and Beliefs)*, translated into Turkish by İnönü Korkmaz and published in 2023 as part of Maya Yayınları's Mythological Books Series. The work consists of 173 pages and six chapters. To obtain the research data, the discourses and expressions related to the concepts of women and family in the source

work were first examined. These expressions in Babylonian mythology were identified. These expressions were classified in a way that exemplifies themes such as the social position of women, their roles as wives and mothers, their search for power and independence, and how women are addressed in the topics of love and marriage, civilization, domestic violence and loving relationships, and death. The Turkish equivalents of these expressions were identified in the target text, and the data were analyzed using comparative translation analysis.

The study examined samples from nine tables and found that the translator employed localization in four samples, foreignization in four, and both in one.

Regarding social order and gender roles, it has been concluded that the translator prioritized the norms of the target language. These decisions are concrete examples of how the translation transformed the contemporary interpretation of mythological expressions.

Another noteworthy result of the research is that in common human life practices such as birth, marriage, and death, the translator preferred to remain within the source language and culture. The fact that these preferences are also accepted in the target language and culture has influenced the translator's translation decisions. However, in culturally specific situations such as domestic violence or marriage proposals, it can be said that the translator prioritized the target language and culture.

Giriş

Mitolojik anlatılar insanlığın ilkel dönemlerine ışık tutan, kolektif bilinçdışını yansıtan, toplumların kültürel değerlerini gözler önüne seren ilk eserlerdir. Bu anlatılar kadim öğretiler olmalarının yanı sıra, toplumsal düzene, aileye ve cinsiyet rollerine dair bilgileri de bünyelerinde barındırmaktadır. Kendisine benzemeyeni anlama noktasında insanoğlunun başvurduğu araçların başında çeviri eylemi yer almaktadır. İnsanlık tarihinin ortak ürünleri olan bu eserlerin anlaşılmasında da çeviri önemli bir çalışma alanını temsil etmektedir. Farklı dillerde gerçekleşen araştırma verilerinin aktarımı bu disiplin aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu aşamada çevirinin kültür aktarımındaki rolü ön plana çıkmaktadır. Mitolojik metinlerin çevirisi, kültürel, dilsel ve sembolik katmanların aktarımı açısından çeviribilimin zorlu alanlarından birini işaret etmektedir.

Söz konusu araştırma ise 1903 yılında yayımlanan, Leonard William King tarafından kaleme alınan *Babylonian Religion and Mythology* isimli eser üzerine gerçekleşmiştir. Kaynak eser olarak seçilen bu eserdeki kadın ve aileye dair ifadelerle başvurulmuştur. Bu eserde kadının toplumsal konumuna, eş ve annelik rolüne, güç ve bağımsızlık arayışına dair örnek ifadeler ile aşk ve evlilik, medeniyet, aile içi şiddet ve sevgi ilişkisi ve ölüm başlıklarında kadın temsilleri incelenmiştir. Kaynak eserden seçilen bu örneklemeler 2023 yılında Maya Yayınları'nın Mitolojik Kitaplar Serisi içerisinde yer alan İnönü Korkmaz tarafından Türkçeye çevrilen *Babil Mitolojisi Mezopotamya Efsaneleri ve İnanışları* isimli erek eserdeki karşılıkları ile ele alınmıştır. Karşılaştırmalı çözümleme tekniği ile incelenen bu metinlerin hedef dile aktarımında André Lefevere'nin yeniden yazım kuramına başvurulmuştur. Mitolojik metinlerin çok boyutlu ve derin kültür içeren yapılar olması bu kuramın seçilmesinde etkili olmuştur. Lefevere çevirinin bir yeniden yazım pratiği olduğunu savunmaktadır. Bu çalışmada çevirmenin kadın ve aileye yönelik ifadelerdeki çeviri tercihlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çevirmenlerin hedef kitlenin kültürel bilgisini ve beklentilerini dikkate alması mitoloji çevirilerinde kilit bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda, Venuti'nin yerleleştirme ve yabancılaştırma stratejileri de çevirmen tercihlerinin belirlenmesinde çalışmada başvuru stratejiler olarak belirlenmiştir. Araştırma kültür aktarımında Babil mitolojisinde geçen kadın ve aileye dair ifadelerin erek dil Türkçeye nasıl aktarıldığı probleminden yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu ana problemi şu alt problemler izlemiştir:

Çevirmen kadın ve aileye yönelik ifadelerin aktarımında hangi yaklaşımı benimsemiştir?

André Lefevere'nin yeniden yazım modelinin öne sürdüğü erek dil ve kültürüne yönelik bir yaklaşım mı benimsemiştir?

Venuti'nin yerleştirme ve yabancılaştırma stratejileri doğrultusunda en çok başvurulmuş strateji hangisidir? Tercih gerekçeleri nelerdir? gibi sorulara yanıt aranacaktır.

Ayrıca araştırma Lefevere'nin yeniden yazım kuramı ile Venuti'nin yerleştirme ve yabancılaştırma stratejilerini mitoloji disiplini ile birleştiren yönüyle önem arz etmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları hususunda Lefevere'nin yeniden yazım modeli için öne sürdüğü ideoloji, poetika ve patronaj kavramlarından sadece ideolojik dönüşümler üzerine incelemeler gerçekleştirileceğini bildirmek gerekmektedir. Poetika ve patronaj değişkenleri araştırmanın kapsamını daha da genişletecekleri için, söz konusu araştırma ideolojik yaklaşım doğrultusunda sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda çeviri kararlarına yön veren bu iki husus kapsam dışında bırakılmış, çevirilerin poetika (estetik normlar) ve yayın üzerine söz sahibi kişi ve kurumları ifade eden patronaj boyutları araştırmaya dahil edilmemiştir. İdeolojik dönüşümlerde erek metnin oluşumunda kültürel filtrelerin varlığı bu araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma özelinde çevirmen tercihleri çevirmenin erek dil ve kültür normlarına mı yoksa kaynak dil ve kültür özellikleri doğrultusunda mı gerçekleştiğini gözler önüne sermeyi ve bu incelemeyi betimsel içerik analizi ile gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada söz edilmesi gereken bir diğer husus ise kaynak eser olarak seçilen *Babylonian Religion and Mythology* isimli eserin birincil sırada mitolojik eser konumunda bulunmamasıdır. Birincil kaynak niteliğindeki eserler Sümerce, Akadca, Yunanca gibi dillerde yazılan eserleri ifade etmektedir. Bu eserler üzerinden inceleme yapabilmek için dil hakimiyetinin olması önemli bir koşuldur; aksi takdirde ara dilden çeviri işlemi gerçekleştirilecektir. İncelenen kaynak eser, Mezopotamya'da gerçekleştirilen kazılar sonucunda elde edilmiş yazıtlara dayanan bir araştırma olma özelliği ile birincil verileri de içerisinde barındıran, aynı zamanda yazarın yorum ve görüşlerine dayanan derleme ve yoruma dayalı bir anlatıdır. Dolayısıyla çeviri karşılaştırması İngilizce yazılmış özgün bir eser ve Türkçe çevirisi üzerine gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda mitolojik bir anlatının kültürel aktarımına odaklanan bu çalışmada amaç, mitin doğruluğunu değil, bu mitin içerisinde kadın ve aileye dair ifadelerin kültürel temsiliyetlerini çeviri stratejileri doğrultusunda incelemektir. Dolayısıyla bulguların mitin “orijinal anlamını” değil, çeviri aracılığıyla yeniden yaratılan kadın ve aile imgesini temsil etmesi beklenmektedir.

1. Mitoloji Çevirileri

Çeviribilimin çok boyutlu ve çok disiplinli çalışma alanlarından biri olan mitoloji çevirileri; mitoloji, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, tarih, dinler tarihi, edebiyat, filoloji ve dilbilim gibi disiplinlerle örüntülü bir uzmanlık alanını temsil etmektedir. Derin kültürel, tarihsel ve sosyolojik katmanlar içeren bu alan birtakım zorlukları da bünyesinde barındırmaktadır.

Mitolojik çeviride karşılaşılan güçlüklerin başında kültürel kayıp ve eşdeğerlik oluşturmamaya bağlı çevrilemezlik sorunu gelmektedir. Mitler köken aldıkları kültürlerin benzersiz tarihine, inançlarına ve değerlerine derinlemesine yerleşmiştir. Çevirmenler, kültürle yüklü terimler, semboller ve metaforlar için eşdeğerler bulmakta sık sık zorlanırlar ve bu da kaçınılmaz olarak “çeviri kaybına”, yani anlamın, nüansların ve kültürel özün yoğunluğunun azaltılmasına ya da kaybolmasına yol açar (Wei vd. 2024; Bahmani, 2021). Örneğin, Çin mitolojik varlıklarını veya dini kavramları İngilizceye çevirmek, genellikle basitleştirme veya yanlış temsil ile sonuçlanır (Wang vd. 2022).

Mitlerin çevirisinde karşılaşılan en büyük zorlukların biri de kaynak ve hedef kültürler arasındaki bilgi ve sembol farklılık arz etmesidir. Çevirmenler mitolojik isimler, yerler ve kavramlar için doğrudan eşdeğerlik oluşturmakta güçlük çekmekte; bu sebeple açıklayıcı notlar, arka plan bilgisi ve bazen resimler ekleyebilmektedir. Özellikle Çin mitolojisinin çevirisinde, Cantones Pinyin, serbest İngilizce çeviri, açıklamalar ve görsellerin bir arada kullanıldığı dört ana çeviri deseni tespit edilmiştir (Wang vd., 2022; Kazakova, 2014). Slav ve Rus mitolojisinin çevirilerinde ise, karakterlerin özgünlüğünü koruma, kelimenin “içsel formu”nu yansıtırma ve ritmik yapıyı sürdürme ön plana çıkmaktadır (Selemenewa ve Александровна, 2021).

Etnik ve kültürel kimliğin korunması açısından da önemli riskler barındırmaktadır. Çevirmenler, kaynak kültüre sadakat ile hedef okuyucular için erişilebilirlik arasında denge kurmalıdır. İsimlerin, yerlerin ve geleneklerin nasıl çevrileceğine dair seçimler, özgün eserin etnik ve kültürel kimliğini koruyabilir veya zedeleyebilir. Çevirmenin özneliği, arka plan bilgisi ve stratejisi sonuçları önemli ölçüde etkilemektedir (Li, 2025; Gu vd., 2024).

Dilbilimsel ve stilistik engeller açısından ele alındığında, mitolojik metinler genellikle arkaik dil, şiirsel biçimler ve kültüre özgü anlatı yapıları kullanır. Bu özellikleri taklit etmek zordur ve bunu yapmaya çalışmak, garip veya anlaşılabilir çevirilere ya da stilistik zenginliğin kaybolmasına neden olabilir (Pliushch, 2021; Sun, 2022).

Mitoloji çevirilerinde kullanılan yöntemler incelendiğinde, açıklama/açıklama stratejisi ön plana çıkmaktadır. Böylece çevirmenler hedef okurda anlamı tam olarak oluşturmak için metin içi ya da metin dışı açıklamalara başvurmaktadır. Anlam açıklığını ve bağlamsallaştırmayı gerçekleştirmek için notlar, dipnotlar veya açıklamalar eklenmektedir (Wei vd., 2024; Li, 2025). Bu alanda başvurulmuş stratejilerden biri de yabancılaştırma stratejisidir. Kültürel özgünlüğü korumak için kaynak terimleri (örneğin, “yaoguai”) korunabilir, ancak bu okuyucuda anlam kaybına sebep olabilir (Ding, 2025; Gu vd. 2024). Ancak çevirmen bunu kaynak dil ve kültürü görünür kılmak, erek okurda farkındalık yaratmak için bilinçli olarak da tercih edebilir.

Telafi stratejisi ile kaybolan anlam yaratıcı uyarılma veya ek bilgiler ile desteklenebilir (Gu, Zhang & Pogrebnay, 2024). Başvurulabilecek diğer strateji ise seçici uyarlamadır (selective appropriation). Bu stratejide çevirmen tercihlerini kaynak kültürden ödün vermek gerekirse bile, hedef kültürün beklentileri doğrultusunda gerçekleştirmektedir (Sun, 2022).

Sonuç olarak, mitolojik metinlerin çevirisinin kültürel, dilbilimsel ve sembolik farklılıklar nedeniyle doğası gereği karmaşık olduğu söylenebilir. Açıklama, yabancılaştırma ve telafi gibi stratejiler bu alanda başvurulmuş stratejilerden sadece birkaçını işaret etmektedir. Bu durumda mitoloji çevirilerinde anlamın bir kısmının kaybolması veya dönüşmesi genellikle kaçınılmaz görülmektedir. Çevirmenin kültürel bilgisi, yetkinliği ve başvurduğu çeviri stratejileri bu noktada büyük önem arz etmektedir.

2. Kültürel Çeviri: André Lefevere Yeniden Yazım ve Venuti Çeviri Stratejileri

André Lefevere'nin (1992) “yeniden yazım” kavramı, çeviribilimde önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bu yaklaşım, çeviri eyleminin tek taraflı bir aktarım süreci olmadığını, bu sürecin çok farklı değişkenler ile yönetilen bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Böylece çeviri salt bir dil aktarımı değil, kültürel, ideolojik ve kurumsal güçler tarafından yönlendirilen bir eylem olarak yeniden tanımlanmaktadır.

Kuram, tüm çevirilerin, uyarlamaların ve hatta eleştirilerin bile birer yeniden yazım biçimi olduğunu öne sürmektedir ve bu süreçlerin edebî doğruları oluşturduğunu ve kültürel anlatıları şekillendirdiğini ileri sürmektedir (Lefevere, 2021; Sun ve Sun, 2023; Chu, 2007; Mauro, 2022;

Yang, 2024). Bahsedilen bu değişkenler Lefevere'nin yeniden yazım kuramının temel bileşenlerini oluşturan ideoloji, poetika ve patronaj kavramları ile ifade edilmektedir. Çeviriyi bir yeniden yazım süreci olarak nitelendiren Lefevere'ye (1992) göre ideoloji, bir toplumda neyin kabul edilebilir olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı şekilde poetika, edebiyatın biçimsel ve estetik kurallarını temsil ederken, patronaj ifadesi ise çeviriyi destekleyen kurumların veya bireylerin sürece dahil olmasını dile getirmektedir. Bu unsurlar, metinlerin erek kültüre uyacak şekilde nasıl uyarlandığını belirler ve çoğu zaman özgün eserde önemli değişiklikleri de beraberinde getirmektedir.

Lefevere (2021) *Mother Courage's Cucumbers: Text, system and refraction in a theory of literature* isimli makalesinde Brecht'in *Mother Courage and Her Children* oyunundaki bir sahnenin çevirisini ele almaktadır. Aynı eserinde çevirinin yeniden yazım tekniği ile edebiyat sisteminin bir parçası olduğuna, aktarımların ideolojik ve estetik kaygılarla kırılmalara (refraction) neden olduğuna, çevirinin kültür ve edebiyat çalışmalarında önemli bir yere sahip olduğuna kuramsal ve uygulamalı bir bakış açısıyla açıklama getirmiştir. Bu doğrultuda Lefevere'nin kuramı, farklı türler ve kültürler arasındaki çevirileri çözümlemek için başvuru kuramların başında yer almaktadır.

Lefevere'nin kuramı geniş bir çalışma alanı yaratsa da bazı eleştiriler de almıştır. Bazı araştırmacılar, kuramın yeniden yazımının aşırı biçimde “manipülasyon” olarak yorumlandığını ve çevirmenin yaratıcı öznesini (yaratıcılığını, ajansını) yeterince dikkate almadığını öne sürerler. Diğerleri ise özellikle kuramın kapsamı ve terminolojisi konusunda yaşanan yanlış anlamalara ve hatalı uygulamalara dikkat çekerek, Lefevere'nin yaklaşımının zaman zaman daraltılarak veya yanlış yorumlanarak kullanıldığını belirtirler (He, 2017; Shen, 2016).

Lefevere'nin kültürü öncelikleyen bu kuramına dair veriler Venuti'nin (2017) ve yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejileri doğrultusunda oluşturulacaktır. Venuti çevirmen kararlarında kaynak dil ve kültürünü önceleyen yaklaşımı yabancılaştırma; erek dil ve kültür bağlamında alınan kararları ise yerlileştirme stratejisi ile nitelendirmektedir.

Yöntem

Kadın ve aile temasını mitolojik anlatılar özelinde çeviribilimsel bir bakış açısıyla ele alan bu çalışma, Babil mitolojisi üzerine İngilizce yazılan kaynak eser ve Türkçe çevirisi üzerine gerçekleşmiştir.

Araştırma kültürel paradigmayı esas alan nitel bir çalışmadır. Bu paradigmaya göre çeviribilim alanında çevirmenler çeviri tercihlerinde kültür aktarımını önceliklemektedir. Bu tür bir çalışma, Guba ve Lincoln'un (1994) da belirttiği gibi, nitel araştırmanın, yapılan çalışmaya ilişkin sorgulayan, yorumlayan ve araştırmanın biçimini anlamaya (Akt. Baltacı, 2019: 369-70) yönelik çok boyutlu yönüne başvuran bu yöntemi gerekli kılan bir çalışmadır.

Hatch (2002) ise nitel araştırmada doküman, görüşme, gözlem ve söylev analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığını, aynı zamanda nitel araştırmanın farklı disiplinleri birleştirebilecek özelliğe sahip bir araştırma yöntemi olduğunu dile getirmektedir (Akt. Baltacı, 2019: 370). Eser üzerine doküman ve söylem incelemelerinin gerçekleşeceği bu çalışmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur.

Araştırmada 1903 yılında İngiltere'de yayımlanan, Leonard William King tarafından kaleme alınan *Babylonian Religion and Mythology* isimli eser kaynak eser olarak seçilmiştir. Eser altı bölümden oluşmaktadır. Eser 244 sayfadan oluşmaktadır ve eserin çevrimiçi pdf versiyonu ile çalışılmıştır. Erek eser ise 2023 yılında Maya Yayınları'nın Mitolojik Kitaplar Serisi içerisinde

yer alan İnönü Korkmaz tarafından Türkçeye çevrilen *Babil Mitolojisi Mezopotamya Efsaneleri ve İnanışları* isimli eserdir. Eser 173 sayfadan ve altı bölümden oluşmaktadır.

Araştırma verilerinin elde edilmesinde ilk olarak kaynak eserde yer alan kadın ve aile kavramlarına yönelik söylemler ve ifadeler taranmıştır. Babil mitolojisinde yer alan bu ifadeler tespit edilmiştir.

Bu ifadeler kadının toplumsal konumuna, eş ve annelik rolüne, güç ve bağımsızlık arayışına dair örnek ifadeler ile aşk ve evlilik, medeniyet, aile içi şiddet ve sevgi ilişkisi ile ölüm başlıklarında kadının ele alınışına dair temalara örnek teşkil edecek şekilde sınıflandırılmıştır. Bu ifadelerin Türkçe karşılıklarına erek eserde ulaşılmıştır ve karşılaştırmalı çeviri analizi tekniği ile bu veriler analiz edilmiştir.

“Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken, içerik analizi elde edilen verilerin daha yakından incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma doküman incelemesi ve karşılaştırmalı betimsel analiz yöntemine dayanmaktadır.

Bulgular

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
The Babylonian goddesses, with one exception, are not very imposing figures, nor are their characters very sharply defined or differentiated. Their position corresponded to some extent with the inferior position of women in Babylonia. [...] Their principal functions in fact were to receive the favours of their lords and to become the mothers of a younger generation of gods. (p.23)	Babil tanrıçaları tek bir istisna dışında, çok gösterişli varlıklar değildir. Ayrıca tabiatları da kesin çizgilerle belirtilmemiş ya da farklı kılınmamıştır. Mevkileri de bir yere kadar Babil'deki kadınların konumuna denk gelmektedir. [...] Temel işlevleri eşlerinin lütfunu kazanmak ve daha genç bir tanrı neslinin anneleri olmaktan ibaretti. (s.25)	Yerileştirme

Tablo 1: Babil Toplumunda Kadın

Babil tanrıçaları ile ilgili bu metinde *one exception (tek istisna)* olarak belirtilen *tanrıça İştâr* olmuştur. Onun dışındaki diğer tanrıçaların Babilli kadınlardan çok farklı olmadıkları, hatta kaynak metinde *the inferior position of women in Babylonia* ifadesiyle biraz daha öteye gidilerek kadınların erkeklere nazaran daha alt statüye sahip oldukları ifade edilmiştir. Çevirmen bu ifadeyi “*Mevkileri de bir yere kadar Babil'deki kadınların konumuna denk gelmektedir*” şeklinde çevirerek erek kültürdeki ideolojik çerçeveye uyum sağlayan bir yeniden yazım örneği sunmuştur. Böylece erek metinde çevirmen Babil mitolojisine yönelik kadınların edilgen, cinsel ve bağımsız olmayan yönünü ahlaki ve kültürel açıdan ele almış, erek dil ve kültür bağlamına uyarlamıştır. Örneğin, *kaynak metindeki Lords (efendi) ifadesi ile ataerkil hiyerarşi gözler önüne serilirken*,

çevirmen bu sözcüğü eşleri şeklinde çevirerek hiyerarşiyi yumuşatmış ve kadın-erkek ilişkisinin otoriter yönünü görünmez kılmıştır.

Bir diğer incelenmesi gereken örneklem ise '*receive the favours of their lords*' (*efendisinin beğenisine, ilgisine mazhar olmak*) ifadesiyle kadınların başlıca görevlerinin eşlerinin sevgisini kazanmak ve soyun devamını sağlamak olduğu ifade edilmektedir. Bu yapı erek dile *lutfunu kazanmak* şeklinde çevrilmiş erek dil ve kültürün ahlaki normları doğrultusunda erek kültüre uyum sağlayacak biçimde yeniden konumlandırılmıştır.

Tüm bu incelemeler Lefevere'nin yeniden yazım kuramında dile getirdiği ideolojik yeniden yazım modeline örnek teşkil etmektedir. Çevirmen, Babil mitolojisindeki açık patriyarkal güç ilişkilerini erek kültürün dini ve ahlaki değerlerine uygun hale getirmiş, metni ideolojik olarak yumuşatmıştır. Sonuçta kadının bu düzendeki sosyal statüsüne dair alçaltıcı izler silinmiş, kadın figürü annelik ve eş ekseninde yeniden üretilmiştir. Tüm bu tercihler çevirmenin erek dil ve kültür bağlamını ön planda tuttuğunu ve Venuti'nin yerlileştirme stratejisine başvurduğunu göstermektedir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
In several instances we may trace their position of dependence in the very names by which they were known. Thus Anatu, the wife of Anu, and Belit, the wife of Bel, in name as well as nature are merely female counterparts of the male deities with whom they are associated. (p.23)	Bazı örneklerde, <i>bağlı oldukları kişiye göre isim aldıklarına</i> dair izlere ulaşılabiliriz. Örneğin Anu'nun eşi Anatu ve Bel'in eşi Belit, <i>ilişkilendirildikleri erkek tanrıların tabiatlarının yanı sıra isimleri bakımından da onların dişi emsalleriydi.</i> (s.25)	Yerlileştirme

Tablo 2: Toplumsal Roller Bağlamında Eş Statüsü ile Kadın

İsimleri açısından eşleri ile benzerlik gösteren Tanrıçalara dair bilgilendirmelerin yer aldığı bu örnekte ilk olarak kaynak metinde yer alan *their position of dependence* ifadesi ele alınacaktır. Erek metinde çevirmen bu ifadeyi *bağlı oldukları* şeklinde çevirmiştir. Böylece çevirmen, kadın kimliğinin erkeğe bağlı tanımlandığı örneklemdeki erek kültürde kabul gören değerler doğrultusunda yeniden üretmiş ve dönüştürmüştür. Bir diğer ifade ise *merely (yalnızca)* olmuştur. Bu ifadeye erek metinde yer verilmemiş; erkek tanrıların tabiatlarının yanı sıra isimleri bakımından da onların dişi emsalleriydi tercihiyle söylem erek kültürün ideolojik yaklaşımını yansıtmak biçimde yeniden çerçevelenmiştir. Dolayısıyla çevirmen erek kültür bağlamını ön planda tutmuş, Venuti'nin yerlileştirme stratejisi doğrultusunda karar vermiştir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
Damkina, the wife of Ea, was a slightly more important personage to judge from the numerous hymns addressed to her in the later period, a fact that may perhaps be explained as arising from her position as the mother of Marduk. (p.23)	Daha geç dönemde adına söylenen sayısız ilahiye dayanarak çıkarımda bulunacak olursak, Ea'nın eşi Damkina biraz daha önemli bir şahsiyetti. Muhtemelen bu da Marduk'un annesi olmasından kaynaklanıyordu. (s.26)	Yabancılaştırma

Tablo 3: Anneliğin Yüceltilmesi ve Soyun Devamı Bağlamında Kadın

Seçilen bu örnekte annelik kadını üstün kılan bir rol olarak ele alınmıştır. Damkina'nın tanınırlığı oğlu Marduk'a atfedilmiştir. Kaynak metindeki bu anlam erkek metinde de korunmuştur. Bu unsurların korunması, kaynak ideolojinin görünür kılınmasına olanak sağlamıştır. Aynı zamanda annelik statüsü erkek dil ve kültüründe de önemli bir konuma sahiptir. Bu özelliğinden dolayı yabancılaştırma çevrisinin varlığından söz edilebilir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
There is one very striking exception to this general rule, namely the goddess Ishtar. This deity in her own person appears to have absorbed the power and influence which were at times ascribed to other goddesses. (p.24)	Bu genel kuralın tek çarpıcı istisnası tanrıça İhtar'dı. Bu tanrıça kendi başına o dönemlerde diğer tanrıçalara ithaf edilen bütün gücü özümsemiş gibi görünmektedir. (s.26)	Yabancılaştırma

Tablo 4: Güçlü ve Bağımsız Kadın – İhtar Örneği

İhtar'ın kaynak metindeki tüm özellikleri erkek dil ve kültüründe korunmuş, çevirmen bu söylemin erkek dilde yeniden ifade edilmesini sağlamıştır. Bu işlemden çevirmenin ideolojik bir yönlendirmeye başvurmaksızın işlevsel bir aktarım yaptığı gözlemlenmektedir. Bu özelliğinden dolayı bu örnekte yabancılaştırma stratejisinin varlığından söz edilebilir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
It was in her gentler character as the goddess of love that she became connected in legend with Dumuzi or Tammuz, her lover who died in early youth, and for the sake of whose recovery she	Bu onun daha uysal niteliklerinden biriydi; aşk tanrıçası olarak Dumuzi (ya da Tammuz) ile ilgili efsaneyle ilişkilendirilmiştir. Dumuzi, genç yaşta ölen sevgilisiydi ve onun yeniden	Yabancılaştırma

descended to the realm of the dead. (p. 25)	canlanması uğruna tanrıça ölümler diyarına inmişti. (s.26)
---	--

Tablo 5: Aşk ve Evlilikte Kadın- İştâr Örneği

Sümer mitolojisinde Dumuzi, Babil mitolojisinde Tammuz olarak geçen bereket tanrısı ile evli olan İştâr yeraltı dünyasına inmiş ve orada öldürülmüştür. Tanrılar kendileri yerine bir başka birini koyması şartıyla İştâr'a dünyaya dönme şansı tanımıştır. Eşi Tammuz'u neşe içinde bulan İştâr bu isme karar vermiş, yerine Tammuz'un yeraltına girişini sağlamıştır (Pinker, 2005). Tekrar İştâr tarafından yeraltı dünyasından çıkarılan (Qi, 2020: 168) Tammuz anlatısı tanrısal ve mevsimsel döngünün anlatıldığı mitolojik bir sahnedir. Bu sahne kaynak metinde tanrıçanın eşi için tekrar yeraltı dünyasına indiği şeklinde dile getirilmektedir. Tammuz ile İştâr arasındaki ilişki erek metinde de kaynak metinde ifade edildiği şekliyle aktarılmıştır. Çevirmen Venuti'nin yabancılaştırma stratejisine başvurmuş ve kaynak dilin ideolojik normlarına göre bir tercihte bulunmuştur.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
And the woman said unto Ea-bani: [...] "Come, let me bring thee to strong-walled Erech", "To the bright house, the dwelling of Anu and Ishtar", "To the palace of Gilgamesh, who is perfect in strength." "And who, like a mountain-bull, wieldeth power over men." (p. 155)	Ve kadın Ea-bani'ye dedi ki: "Gel, seni güçlü duvarlarla çevrili Uruk'a götüreyim, Görkemli eve, Anu ile İştâr'ın konutuna, Yabani boğa gibi kuvvetli olan, İnsanlar üstünde saltanat süren Gılgamış'ın sarayına götüreyim." (s.126)	Yabancılaştırma+ Yerlileştirme

Tablo 6: Medeniyete Davet Eden Kadın

Ea-bani ile Ukhat arasında geçen bu konuşma mitolojik açıdan önem arz etmektedir. Daha önce doğada bağımsız bir şekilde hayvanlarla yaşayan Ea-bani'ye Ukhat tarafından birey olma ve topluma dahil olma teklifi sunulmuştur. Buradaki kadın figürünü mitolojiye göre medeniyeti başlatan bir rehber olarak görmek mümkündür. Ea-baniye şehir hayatına geçişi teklif eden Ukhat aynı zamanda kültürel bir geçişin de başlatıcısı olmuştur. Kaynak metinde Gılgamış Destanı'nın da bir parçası olan Ea-bani'nin Gılgamış'ın sarayına daveti işlenmektedir. Çevirmen kaynak dil ve kültür özelliklerini korumuş, erek dile bu söylemi aktarmıştır. Örneklemin son cümlesinde *wieldeth power over men* ifadesinin *İnsanlar üstünde saltanat süren* şeklinde çevrilmesiyle hedef dil ve kültür bağlamında bir tercihte bulunulduğu söylenebilir. *Saltanat sürmek, erek kültürünün tarihi ve kültürel altyapısında yer alan ve bu kültürü yansıtan bir deyimdir.* Bu tercihiyle çevirmenin yerlileştirme stratejisine başvurduğu ve erek dil ve ideolojisi bağlamında metni konumlandığı dile getirilebilir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
"Come, Gilgamesh, be thou my spouse. Bestow thy strength upon me as a gift, and thou shalt be my husband, And I will be thy wife." (p. 159)	Gel, Gılgamış, benim eşim ol. Kudretini bir hediye olarak ver bana, Ve benim kocam olasın, ben de senin karın. (s.129)	Yerileştirme

Tablo 7: Evliliğe Davet Eden Kadın

İştar'ın Gılgamış'a yaptığı evlilik teklifini gözler önüne seren bu örnekte, çevirmen erek dil ve kültür bağlamında çeviri tercihlerinde bulunmuş ve bu kültürün ideolojik bakış açısını yansıtmıştır. *Benim eşim ol, kudretini ve benim kocam olasın, ben de senin karın ifadeleri ile yerileştirme stratejisi*, erek ideolojinin okura tanıdık bir bağlam sunma işlevini temsil etmektedir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
"No more dost thou kiss thy wife whom thou didst love; No more dost thou smite thy wife whom thou didst hate. No more dost thou kiss thy daughter whom thou didst love; "No more dost thou smite thy daughter whom thou didst hate." (p. 174-175)	"Artık sevdiğin kadını öpemezsin, Artık kızdığın kadını cezalandıramazsın. Artık sevdiğin kızını öpemezsin, Artık kızdığın kızını cezalandıramazsın." (s.140-141)	Yerileştirme

Tablo 8: Aile İçi Şiddet Ve Sevgi Çelişkisi Bağlamında Kadın

Epik bir yas sahnesine ait bu örnekte hayata gözlerini yuman kahramanın eşi ağıt yakmaktadır. Burada ölümün kapıyı çaldığı, dünyaya ve insana dair hiçbir olumlu ya da olumsuz davranışın artık gerçekleşmeyeceği işlenmektedir. Patriyarkal sistemin dile getirildiği bu örnekte kaynak metinde eşler arasındaki hem sevgiye hem de şiddete yer verilmektedir. Kaynak metindeki *smite* ifadesi *ağır darbe* ve *vurmak* anlamlarına gelmektedir (Tureng Çevrimiçi Sözlük). Erek dile *cezalandırmak* olarak çevrilmiştir. Çevirmen bu yapıları erek kültürün hassasiyeti doğrultusunda hafifletmiştir. Hem bir eş hem bir baba olan Gılgamış'ın ailesine olan sevgisi işlenirken, diğer taraftan da cezalandırdığına, fiziksel olarak vurduğuna dair ifadeler erek dili ve kültür ideolojisi doğrultusunda yeniden yazılmış ve yumuşatılmıştır. Bu çeviri tercihi erek kültürün ideolojik söylemine uyum sağlayan yerileştirici bir eğilimi temsil etmektedir.

KM	EM	Venuti Çeviri Stratejisi
His father and his mother support his head, and his wife kneeleth at his side. (p. 176)	Babası ile annesi başını kollarına almış, Ve karısı yanı başında diz çökmüş. (s.142)	Yabancılaştırma

Tablo 9: Ölüm Karşısında Kadın

Ailenin ölüm karşısında bir olma sahnesinin işlendiği bu örnekte annenin ve eşin acısı dile getirilmektedir. Çevirmen bu örnekte ideolojik kayma gerçekleştirmeksizin işlevsel bir aktarım yapmıştır. Çeviri bu yönüyle yabancılaştırma stratejisiyle değerlendirilebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Babil mitolojisi ile ilgili kadın temsillerine ve aile temasına dair ifadelerin Türkçeye aktarımları üzerine gerçekleşen bu araştırmada çevirmen kararları André Lefevere'nin (1992) yeniden yazım kuramı ve Venuti'nin (2017) yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejileri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmada seçilen örneklemeler *kadının toplumsal konumu, eş statüsü, annelik ve soyun devamı, güçlü ve bağımsız kadın örneği, aşk ve evlilikte kadın, medeniyete davet eden kadın, aile içi şiddet ve sevgi çelişkisi bağlamında kadın ve ölüm karşısında kadın* temaları üzerinden ele alınmıştır. Çevirmen tercihleri bu temalar özelinde incelendiğinde, çevirmenin yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine eşit başvurduğu gözlemlenmiştir. Ancak birinci tabloda dile getirildiği gibi, kaynak metinde the inferior position of women in Babylonia ifadesi gibi ifadelerin çevirisinde, mevkileri de bir yere kadar Babil'deki kadınların konumuna denk gelmektedir gibi çeviri tercihleri ile, gerek kültürdeki ideolojik çerçeveye uyum sağlandığı ve kaynak metnin yeniden yazıldığına dair örneklerle rastlanmıştır. Aynı şekilde kaynak metindeki *Lords (efendi)* ifadesi ile ataerkil hiyerarşinin *eşleri* şeklinde çevrildiği tespit edilmiş ve erek dil ve kültür ideolojisi ağır basmıştır. Dolayısıyla toplumsal düzen ve cinsiyet rolleri söz konusu olduğunda çevirmen erek dil normlarını ön planda tutmuştur. Alınan bu kararlar çevirinin mitolojik ifadelerin çağdaş alımlanışını nasıl dönüştürdüğünün somut örneğidir.

Araştırmanın diğer dikkat çekici sonucu ise, doğum, evlilik, ölüm gibi insanlığın ortak yaşam pratiklerinde çevirmen kaynak dil ve kültür ekseninde kalmayı tercih etmiştir. Bu tercihlerin erek dil ve kültüründe de kabul gören hususlar olması çevirmenin çeviri kararlarında etkili olmuştur. Oysa ki aile içi şiddet gibi evliliğe davet gibi kültüre özgü durumlarda çevirmenin erek dil ve kültürünü öne çıkardığı söylenebilir. Evliliğe davet metninde *ve benim kocam olasin, ben de senin karın* gibi ifadelerde çeviri kültürel bir dönüşüm geçirmiş erek dile uyarlanmıştır. Aynı şekilde Gılgamış'ın ölüm sahnesinde artık tüm dünyevi işlerden kopan Gılgamış'ın ne eşini ne de kızını sevebileceği, hatta dövmeyeceğinden bahsedilirken, çevirmen bu ifadeyi cezalandıramayacağı şeklinde çevirmeyi tercih etmiş, erek kültür ideolojisi doğrultusunda karar almıştır. Sonuç olarak, çevirmen erek kültürün anlayışıyla uygun bulamayacağı ifadelerde yeniden yazıma başvurmuştur. Babil mitolojisindeki açık patriyarkal güç ilişkilerini erek kültürün dini ve ahlaki değerlerine uygun hale getirmiş, metni ideolojik olarak yer yer yumuşatmıştır. Tüm bu tercihler çevirmenin erek dil ve kültür bağlamını ön planda tuttuğunu, örneklemeler özelinde Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejileri doğrultusunda karar verdiğini göstermektedir.

Alan yazın taramasında bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, çevirmenlerin eserleri yerel normlarla uyumlu hale getirmek için nasıl bir tercihte bulunduklarına dair incelemeler yapılmıştır. Bu araştırmalara örnek olarak Çin edebiyatı çevirilerinde ve Ezra Pound'un *Cathay* adlı eserinde bu kültürel dönüşümleri görmek mümkündür; burada kültürel ve poetik normlar, metinde önemli ölçüde yeniden yazım işlemine maruz kalmıştır (Liu, 2021; Mauro, 2022; Yang, 2024). Kurama yalnızca edebiyat dizgesinde değil, film uyarlamaları ve feminist çeviri alanlarında da başvurulmuştur, böylece yeniden yazım kavramının edebiyatın ötesinde geniş bir geçerliliğe sahip olduğu ortaya konulmuştur (Kıran, 2020; Yan, 2011).

Bu araştırma mitolojik anlatılar ile çeviribilim kuramlarını bir araya getiren alan yazındaki sınırlı çalışmalardan biri olma özelliğine sahiptir. Bu araştırma akabinde, feminist çeviri kuramları doğrultusunda Doğu ve Batı mitolojileri alanında çalışmalara başvurulabilir, karşılaştırmalı çeviri çalışmaları gerçekleştirilebilir. Kelt mitolojisi, İskandinav mitolojisi ya da Türk mitolojisi üzerine çeviribilimin çağdaş algıyı şekillendirdiğine dair çalışmalara ivme kazandırılabilir.

Kaynakça

- Amin, S. (2023). Approaching Feminism in Translation: A Room of One's Own as an Example. *سوهاج مجلة* 3(4), 175-183. <https://doi.org/10.21608/sjyr.2023.290474>.
- Bahmani, B. (2021). "On the Untranslatability of Cultural Aspects of Myth: An Investigation of Tolkien's The Lord of the Rings", *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, S. 4(10), s. 223-231. <https://doi.org/10.32996/ijllt.2021.4.10.27>.
- Baltacı, A. (2019). "Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5(2), s. 368-388.
- Bassnett, S.; Lefevere, A. (1998). *Constructing Cultures: Essays On Literary Translation* (Vol. 11). Multilingual Matters.
- Cao, S.; Cong, M. (2017). "A Study of Translation Strategy in Eileen Chang's The Golden Cangue From the Perspective of Feminist Translation Theory", *Cross-cultural Communication*, (13), s. 32-39. <https://doi.org/10.3968/9865>.
- Choi, S. (2017). "Representation of a Woman in Adapted Novel: A Study of Feminist Translation of Chungbuwon", (40), s. 267-293. <https://doi.org/10.29324/jewcl.2017.06.40.267>.
- Chu, Y. (2007). On Translation, Rewriting, and the Manipulation of Literary Fame. *Journal of Anhui University of Technology*.
- Ding, Y. (2025). Deciphering the Journey: Translating Cultural Metaphors in Black Myth: Wukong for Cross-Cultural Communication. *Social Sciences and Humanities*, S. 1(1), s. 86-92. <https://doi.org/10.63313/ssh.9009>.
- Gu, J.; Zhang, X.; Pogrebnyak, Y. (2024). Methods of Translating Names of Material Culture Objects into Russian (Translation of Yuan Ke's "Myths of Ancient China"). *Nauchnyi dialog*, S. 13(7), s. 49-69. <https://doi.org/10.24224/2227-1295-2024-13-7-49-69>.
- He, G. (2017). Debate over André Lefevere's Theory of "Translation as a Rewriting" in China at the New Century: Retrospection and Reflection. *DEStech Transactions on Social Science, Education, and Human Science*. s. 436-441 <https://doi.org/10.12783/dtssehs/mess2016/9630>.
- Kazakova, T. (2014). Relativity as a Translation Tool for Mythology-based Texts. *Humanities and social sciences*, (7), s. 238-243.
- Kıran, A. (2020). A Conceptual Discussion of Rewriting as a Tool for the Translation (al) Turn. *Current Research in Social Sciences*, 6(2), s. 83-91.
- King, L. W. (1903). *Babylonian Religion and Mythology* (2nd ed., Vol. 4). London: K. Paul, Trench, Trübner.

- King, L. W. (2023). *Babil Mitolojisi: Mezopotamya Efsaneleri ve İnanışları*, çev. Korkmaz, İ., İstanbul : Maya Yayınları.
- Lefevere, A. (1992). *Translation, Rewriting, and the Manipulation of Literary Fame*. Routledge.
- Lefevere, A. (2021). Mother Courage's Cucumbers: Text, system, and refraction in a theory of literature. *The Translation Studies Reader*. <https://doi.org/10.4324/9780429280641-27>.
- Liu, H. (2021). An exploration of poetological manipulation on Howard Goldblatt's translation of Mo Yan's Life and Death Are Wearing Me Out. *Translation and Translanguaging in Multilingual Contexts*, S. 7(2), 200-223. <https://doi.org/10.1075/ttmc.00071.liu>.
- Li, Z. (2025). "The Reduction of Ethnicity in Myths from the Perspective of Translator's Subjectivity", *International Journal of Education and Social Development*, S. 2(2), s. 56-63. <https://doi.org/10.54097/c4jenw97>.
- Mauro, V. (2022). "Translation as Rewriting in the Rendering of Classical Chinese Poetry: Pound's Cathay", *TRANS-KATA: Journal of Language, Literature, Culture and Education*, S. 2(2), s. 109-118. <https://doi.org/10.54923/transkata.v2i2.82>.
- Pinker, A. (2005). Descent of the goddess Ishtar to the netherworld and Nahum II 8. *Vetus Testamentum*, 55, s. 89-100. <https://doi.org/10.1163/1568533053713695>.
- Plushch, B. (2021). "On Translating Mythological Elements in Literature: A Posse Ad Esse", s. 79-81. <https://doi.org/10.31174/send-ph2021-248ix73-19>.
- Qi, W. (2020, July). "The Changes of Women's Social Status Through Mesopotamia Myth", International Conference on Advanced Education, Management and Social Science (AEMSS2020), Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200723.123>.
- Selemenewa, O.; Александровна, C. (2021). I.A. "Bunin's poetic mythonymicon: connotative aspect", *Russian Language Studies*, 19(3), s. 285-297. <https://doi.org/10.22363/2618-8163-2021-19-3-285-297>.
- Shen, C. (2016). The Comparison of 'Rewriting' of Howard Goldblatt a Andre Lefevere's Translation Thoughts. *International Conference on Advances in Management, Arts and Humanities Science (AMAHS 2016)*. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/amahs-16.2016.1>.
- Sırkıntı, H.; Çelik, K. (2023). Erken Dönem Feminist Ütopyalarda Feminist Söylemin 21. Yüzyıl Türkiye'sinde Yeniden Üretimi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*. S. 35, s. 23-41. <https://doi.org/10.37599/ceviri.1360557>.
- Sun, M. (2022). A Study on the Translation of the Myths in Hongloulou from the Narrative Perspective. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 5(8), s. 29-38. <https://doi.org/10.32996/ijllt.2022.5.8.4>.
- Sun, Y.; Sun, C. (2023). An Analysis of the Translator's Subjectivity in Yan Fu's Translation Activities from the Perspective of Lefevere's Manipulation Theory. *International Journal of Frontiers in Sociology*, 5(7), s. 119-124. <https://doi.org/10.25236/ijfs.2023.050719>.
- Wang, X.; Zhao, X.; Wang, H. (2022). A Study of the Translation Patterns of Mythical Images of Chinese Mythology. *Open Journal of Social Sciences*. 10(10), s. 1-10. <https://doi.org/10.4236/jss.2022.1010001>.
- Wei, M.; Zainal, Z.; Wong, L. (2024). The Erosion of Cultural Essence: Translating Mythical Cultural Terms in Classical Chinese Folk Novels. *Forum for Linguistic Studies*, (6)5, s. 725-736, Whioce Publishing Pte. Ltd. <https://doi.org/10.30564/fls.v6i5.7084>.
- Wu, E. (2014). Feminist Translation / Feminist Adaptation: Ang Lee's Sense and Sensibility, s. 21-32.
- Tao, D. (2024). Analyzing the Translation Differences Between Official and Unofficial Subtitles of "Lady Bird" from a Feminist Translation Perspective. *Arts, Culture and Language*. <https://doi.org/10.61173/kf9q6v22>.

- Yang, G. (2024). The Manipulation of Ideology on Translation: Taking Ku Hongming 's Confucian Translation as an Example. *International Journal of Education and Humanities*. 13(1), s. 134-137. <https://doi.org/10.54097/dd3srv71>.
- Yan, L. (2011). On the Underlying Reasons for Rewriting in Feminism Translation.
- Venuti, L. (2017). *The Translator's Invisibility: A History of Translation* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315098746>
- Yıldırım, A.; Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/smite>. Erişim tarihi: 19.11.2025.